

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Junius' 4kén, 1841.

23. szám.

Tartalom: Khina, (N. b. Ince Mihály) 177. l. Marseille' ostroma, (B. Emilia) 182. l. Füzérke néhány eredeti 's kölcsönzött észvirágból, (Hávor) 184. l.

Khina.

(Folytatás.)

6.

Iparág, találmányok.

Khinában a' roppant népesség' táplálhatását tekintve, legnagyobb fontosságú 's tiszteletesebb foglalatosság a' földmivelés. A' földmivelést innepfésszel kezdik, melyet az egész országban tavasz' kezdetével szentelnek, midőn a' császár a' főváros mellett, a' kormányzók pedig a' tartományokban, áldozatot mutatván bé a' föld' istenének, fénymázás ekével 's aranyozott szarvu ökrökkel, saját kezeivel néhány barázdát von, melybe ötféle gabona nemből maga hint magot, és az ezen barázdákban termett gabonát következő évi innepi áldozatra és vetésre gondosan megőrzi. A' khinaiak a' természetfölött földek' mivélését jól értik, de a' terméketlen sivatagok' termékenynyé tételére sem elég találósággal és ügyességgel sem kitűró szorgalommal nem bírnak. Leginkább természetik a' riskását, azután a' kölest és más veteményeket. Az európaiak bévitték Khinába a' burgonyát, káposztát, borsót 's a' t., de ezek inkább csak Makao' környékében természetnek, minthogy a' a' khinaiak az európaiaktól csak pénzt szeretik zsarolni, de tőlök termékeket átvenni, mivészetet tanulni, ismereteket kölcsönözni szégyennek

tartanak. Egyébiránt a' kopár sziklás hegyeket 's erdőket kivévén minden legkisebb földet annyira használnak, hogy utaknak és legelőknak is a' legkisebb és haszonvehetlenebb földet hagyják. Ezért lovaik és szarvas marháik kevesek és elhitványozottak 's terehfordásra nem igen alkalmazzák, minden terheket rendesen emberek visznek, sőt nem példa nélküli az is, hogy emberek szántanak, az az, az ekét emberek vonják. A' földnek csak illy általános használata mellett elérhető az, hogy a' temérdek népesség' számára elegendő eleséget természetnek, 's még így is olykor kénytelenek a' beltermesztést külföldről hozott eleséggel pótolni, miért a' riskásával terhelt hajók vám nélkül bocsátatnak bé a' cantoni kikötőbe. A' riskása tartós nedvet kívánván, risföldjeiket mesterségesen nedvesítik, t. i. folyók, 's vizcsatornák mellé bambusznadból nagy vízajtó kerekeket állítanak, mellyeknek fogaira nagy vizedények illesztetnek, 's a' mint a' víz a' kerekeket hajtja egyszersmind a' vizedényeket vízzel megtölti, és a' kerekek mellé alkalmazott csatornába önti, és ezen a' módon természet szerinti távolságra elszivároztatják a' vizet 's a' szükség' kívánata szerint megszüntethetik az öntözést. Valamint a' császár a' földmivelés' innepét minden évben áldozattal kezdi és szántással végzi, így a' császárné is udvari 's palotaasszonyai' kíséretében tavasz' kezdetén a' selyemgyár' feltalálója' tiszteletére épült oltárnál áldozik, áldozat' végétével saját kezei-

vel egy eperfát ültet 's példáját a' kíséretebeli udvari asszonyok is követik; az eperfa' kizöldül- tével pedig hasonló kíséretben és innépélyesség- gel kimenvén a' mezőre, az ottani császári épü- letekben tartott selyembogarak' számára eperfa- levelet gyűjt. Az irt napokon a' mit mivel a' császárné a' főváros körüli mezőkön 's eperfa- ültetvényeken, ugyan azt teljesítik a' kormány- zónók hasonló asszonyi kíséretben a' tartomá- nyokban, 's az irt napok selyemtermesztés' in- nepeinek neveztetnek. A' selyembogarakat rend- szerint ifju eperfalevelekkel szokták tartani, 's ezért az eperfákat sem nagyra növekedni, sem gyümölcsöt termeni nem engedik. Eperfa' nem létében olykor vadszedersfalevéllel is pótolják a' hiányt. Az épületek, mellyekben a' bogarak tar- tatnak, eperfa ültetvényeknek középette, minden zajtól és lármától távol vannak 's a' meleg mér- seklet' kívánata szerint fűtethetnek és szellőztet- hetnek. Lármától, élesebb hangoktól nagyon ój- ják a' kis bogarakat, mivel ezek olly gyengék, hogy nagy kiáltás, dörgés vagy más erős hang- rezgés vesztöket okozná. Táplálásukban minden csekélységre vigyáznak, 's mig felnövekednek még az eperfalevelet is megvagdadják 's pontosan la- tolgatják az adagokat, hogy egyszerre igen sok eledelt ne kapjanak. A' khinaiak a' selyem szö- vetek, különösen a' damasz, virágos atlatz, és krepekészítésben annyira kitűnnek, hogy miveik tökéletesen még nem utánoztattak. Készitnek va- lami mosható selyem szövetet is, melly minél tovább viselik annál lágyabb. — A' legnevezete- sebb 's fontos következményü tanálmányok, mint könyvnyomtatás, löporkészítés és mág- nestő' használata, Khinában vették származáso- kat, 's ha szintén később az európaiak ezek' tö- kéletesítésében 's alkalmazásában feljül multak is a' feltanálókat, a' felfedezés' dicsősége mindaz- által Khinát illeti, és ez, ha egyéb semmi nem lenne is, elegendő a' miveltebb nemzetek' so- rába helyezni a' khinaiakat. A' könyvnyomtatás'

Khinában évszámításunk szerint a' Xik század- ban tanáltatott fel. Előbb a' szójegyeket kőla- pokra vésék 's azokat mig papir nem vala szö- vetekre, a' papir' feltanálása után papirra nyom- ták, 's több illy kísérletek után a' stereotyp nyomtatást felfedezék. Most is ezzel, mint a' melly nyelvök' természetével inkább megegyező, 's nem egyes betük' öszverakásával élnek, szó- jegyeiket körtvefa lapokra vésik 's papirosra nyom- ják, de mivel papirjok szerfelett vékony és a' leggyengébb nyomatok is átlátszanak, a' papir- nak csak egyik lapját nyomják bé, a' más tisztán marad, 's így két nyomott levélnek tiszta lapjait egymásra illesztve, ez teszen egy levelet. Könyveik mind a' papir' olcsósága, mind az illy nyomás' gyorsasága és könnyüége miatt szer- felett olcsók. A' löpört is előbb ismerték mint az európaiak, de löfegyvereik nem lévén, an- nak ellenség elleni használatát nyugot' népeitől vették át, 's addig csak tűzijátékok' készítésére használák, mellyekben kezdettől fogva kitűnő jelességgel bírtak. A' magnesnek vonzó erejét a' legrégebb időkben is ismerték a' khinaiak, 's már a' Krisztus' sz. u. a' 121-ik évben készült szótárban a' magnestről ez iratik, hogy: „olyan kő, melly a' vasnak polus felé irányzatot ad,“ később mágnestőt készítenek és annak a' polus- tóli elhajlásait is tapasztalák. Európában a' kom- pász a' tizenharmadik században a' kereszties ha- dak' alkalmával lett ismeretessé. A' hajózásban azonban nem elő, de hátra mentek a' khinaiak, mivel régentén Indiáig elhajóztak, mig most leg- messzibb útaik Javán, 's délre a' Malai szig- eteken túl nem terjednek; mi főleg előítéletök- nek tulajdonítható, melly szerint hajóépítésben tanulni, hasznos javításokat bévenni 's követni vonakodnak. — Készitményeik közt nevezete- sek: a' khinai papir, mellyet riskása szalmából, bambusznád rostból, gyapottból, selyem szös- ből 's a' t. készítenek, különbféle finomságúak 's többféle színekkel és díszitményekkel ékesítet-

tek; a' khinai tenta, mellyet olajlámpa koromból, mézga olvadékkal 's kevés pézsmával vegyítve készítenek; a' japáni és khinai porcelán edények, mellyek mind anyagi finomságra, mind fénymáz és szinezetre nézt világhírűek; fénymázás edényeik, fahéjrost és selyem szöveteik, üvegsimára sikarolt ércz tükreik, ércz, kő és csont faragásaik 's a't. Ez utóbbiak közt bámulatos azon gyakorlati ügyességök, melly szerint hét nyolcz eléfánt csont golyót egylenegybe úgy alkalmaznak, mintha csak egy test volna, és a' benn lévő golyók egymást a' legponosabban megfekszik. E' finom vésésekben a' világ' egy nemzete sem mulja feljül a' khinaiakat, 's miveik Európában is bámultatnak.

7.

Népelet.

A' khinai nép azon miveltség' 's felsőség' érzetében, mellyel minden ázsiai népeket tagadhatatlanul túlhalad, szerfelett felfuvalkodott, hazáját világ' középpontjának, magát fensőbb tökélyű lénynek hiszi, 's megvető száralommal tekint idegen nemzet' szülötteire; a' kormány pedig ismerve védelmi eszközei' gyengeségét, másfelől olly irányzatot sejtve, miszerint egy európai nagy hatalom Khinát talán meghódítani 's a' jelen tatár uralkodó háznak végetvetni törekednék, nagyon használja maga részére e' nemzeti büszkeséget, akadályoz külföldiekkel minden közlekedést, 's csak nem legnagyobb politikai bűn, ha valamely khinai európaiakkal szorosb barátságban áll vagy ezeknek magára némi befolyást engedett. A' khinai nép, az atyai hatalom' alapján nyugvó polgári alkotmányából folyólag, az idősebbek iránt határtalan tisztelettel, hódolattal és engedelmisséggel viseltetik, annyira hogy nálók az időkor és hatalom csaknem egy jelentésűek. Egyébiránt a' khinai népet egyfelől széldség, tanítható fogékonyság, vidámság, társa-

ságosság, szorgalom, nyugodtság és engedelmisség, másfelől pedig alattomoság, nem őszinteség, hiveségtelenség, bizodalmatlanság és irigységig féltékenység jellemzik. A' szépségről különös fogalommal birnak, a' némbereknél a' szerfelett vékony 's karcsu, de természetes és nem mesterkélt és öszveszorított növés és testállás, a' férfiaknál pedig a' testesség vagy kövérség tartatik szépségnek; továbbá a' némbereknél az apró, rövid lábak szépség' jelei; ezért már gyenge gyerekkorokban lábaik szűk és rövid szorítóknak kinosztatnak, mellyek lábaik' növekedését akadályozzák 's egész életökre sántákká és nyomorékokká teszik. Továbbá mind férfiak mind némberek a' szépség' egy nemének tartják, ha balkezeiken a' ragadozó madarokéihoz hasonló hosszúságra nevelik körmeiket. A' férfiak fejüket megberetváltják, csak fejük' tetején bagynak meg hosszan egy fűrthajat, egyébként arcukatjuk szörtelen 's kevés szükségök beretvéra. A' különböző évszakokban a' meleg' és hideg' magasb fokozatai különböző öltözeteket kívánnak, nyárban a' férfiak bambusznád vesszőből font kúpalakú süveget, télben atlazból vagy állati bőrből készült kerek karimás sipkát viselnek, nyárban bokáig érő hosszú és bőr öltönyt vesznek magokra, azt melleken alól övvel szorítják át, 's öveikre sok apróságokat, légyezőt, dohánytartót 's a't. függesztenek, övön alól nadrágot, lábukon papucsot viselnek selyem vagy gyapott harisnyával. Télben a' felső öltöny éppen olly bő mint a' nyári, ezen kívül esipőig érő alsó öltönyt 's bokáig nyuló kettős meleg nadrágot, gyapott harisnyát, 's posztó, atlaz vagy bársony papucsot hordanak, 's lábbeliöket nem mint az európaiak feketére, hanem fehérre festik. Fő hiba öltözetökben az, hogy gyoics fejernémüt nem viselnek, hanem alsó ruhájik is selyemből vannak, mellyeket olly gyakran, mint a' gyoics ruhát szokás, nem változtatván, azok tisztátalanok és a' bőrnyaivalák' terjedését segítik.

A' hivatalbeliek' kilencz osztályzatához tartozó tisztviselők nyakukban csüngő 's száznolcz kő, gyöngy vagy klarisból álló nyaksinort is viselnek. Egyébiránt a' khinaiaknál az öltözetet sem szabók sem varrónók és divatárusok nem szabályozzák, hanem a' vallási szertartások' ministeriuma állítja meg azt, és a' tartományi alkormányzók, nyár' kezdetén a' nyári, 's tél' kezdetén a' téli főveget és öltözetet felvévén példájukat az egész népség követi, 's öltözetök divata addig tart, míg öltözetük. A' szépnem' öltözete a' főbekenél drága és gazdagon himzett, a' többekenél egyszerű, egy hosszabb alsó és egy rövidebb 's ujas felső jó szabásu selyem vagy gyapott öltözetből, bő, 's bokáiknál csukros szalagokkal kötözött és rövidke lábaikat kitüntető nadrágból, selyem harisnyából és papucsból áll. A' leányok hosszú fonatokban leeresztett hajjal járnak, 's midőn férjhez mennek vagy már eljegyeztettek, két tővel felakasztják, virággal és gyöngygyel ékesítik azt. Nembereik igen szépek lennének, ha arcukat fejér 's piros színekre, szemöldökeiket pedig fél hold izezet alakban feketére nem mázolnák. Annyiban azonban szépeinknél okosabbak, hogy derekukat váll és mellszorítók közé nem préselik, és természeteket, egészségöket hiúságból el nem rontják, 's ezért gyermekeik is rendszeren épek és jó természetűek. Az asszonyok vendégségekben, társaságokban nem jelennek meg, hanem mint más ázsiai nemzeteknél elkülönözött szobákban laknak, hol kötéssel, himzéssel, selyemre rajzolással 's olykor festéssel is foglalkoznak.

Evő eszközeik hosszú vékony kések, 's egyes elefánt csont pálcácskák, leves ételhez kálanok, italhoz fündziák. Étkeik kevés husból állanak, különösen marha hust ritkán esznek, főeledelők a' riskása különbféle alakokban készítve, 's más vetemények, leggyakoribb italuk a' thea, a' vagyonosaknál a' riskásabor, mert a' szőlőt csak mint gyümölcsöt használják, de a'

bort nem ebből hanem riskásából készítik, folyó, kút és forrás vizeik pedig szerfelett rozszak, egészségtelenek és ihatatlanok. Ebédjük hat órákor szokott lenni, 's innepélyes vendégség alkalmával több tál étkekből is áll u. m. levesből, mellyben különbféle madár, galamb, récze 's tyúk tojasokat főznek, különbféle levekre készített ürü, 's vadhús étkekből, szárnyas állatokból, halakból, medve talpából, melylyek kövérségökért különösen kedveltetnek, riskása pogácsákból, 's végre gyümölcsökből, édességekből és csemegékből. Megeszik a' kutya, macska, 's más házi állatok' húsait is. A' közmultságok a' mennyiben a' nép' erkölcsi miveltisége' állását mutatják figyelmet érdemelnek, 's ha a' fennebb előadott rajzolat' fényoldalai a' khinai nép' miveltiségét tanúsíták, időtöltéseik is nem barbár népek' örjögései, és itt dicsérettel kell említenünk, miként a' khinaiaknál minden szerencsejátékok, kártya, koczka 's a' t. számüzvék, a' mértékletlenség csak nem ismeretlen, 's illy temérdek népségben nem tanálkoznak, kik napokat és éjeket mámoros fővel kártya 's kupa mellett, erkölcsrontó aljas romlottság' fészkeiben áthényélnének. A' kártyát, koczkát, és dominot ismerik ugyan a' khinaiak is, de a' veszélyes szerencsejátékokat, a' nép' sepredékéből is csak kevesen úzik, kik e' miatt a' legnagyobb megvettetésben élnek. Vannak egyébiránt sakk 's más társasági játékaik, gyönyörködnek a' színi előadásokban, kedvet tanálnak a' tűzijátékokban, a' testgyakorlati mutatványokban, szemfényvesztők' 's 'magicusok' gyors és tüneményes képleteikben, szenvedélylyel úzik a' vadászatot is, de fegyvert hordozni katonákon kívül másnak nem lévén szabad, polgári tisztviselők e' kedvtöltést nélkülözik. Folyókon és vízcsatornákon tartatnak hajó és csónakjátékok, mellyekben a' leggyorsabb evezők nyerik a' kitett jutalmakat. Télben szánkázással és csákjázással mulatják magokat, 's tánczvi-

galmakban is részt vesznek. Innep alig van egy népnél kevesebb mint a' khinainál, 's ha a' római naptár Khinába bévitetnék, illy roppant népség alig ha szükségét nem lenne kéntelen szenvedni. Innepeik közül némelyek állandó időponthoz köttettek, mint a' legrövidebb nap v. télkezdeté, az új év' és a' sirhalmok' innepe; mások változók mint a' földmivelés' és selyemtermesztés' innepei. Leglármasabb az új év' innepe, melly nálok februarius hónapban van. Az év' utolsó napján egész éjfélig fennvirasztanak, ekkor egyszerre megcsendül a' muzsika, lárma, kiáltozás, a' lég tele tűzcillagokkal, röppentyűkkel és kénkő füsttel. Ezután hájnalig az új év' innepéhez készülnek, 's feltetszén az új év' reggele, egymást érik a' sok idvezletek, köszöntések, és kölcsönös ajándékok. Az év' első napján ugyan is a' legszegényebb is ajándékot küld rokoninak, barátinak, és azoktól viszont másokat kap. A' császár' születése' napja is vallásos innep az egész országban. A' sirhalmok' innepe augustus hónapban esik, és ekkor minden család egész vallásos szertartással eldődei' sirboltjához kimenyen és ott az elhunytak' emlékére áldozik az istenségnek. — A' khinaiak rendszerint csak egy feleséget vesznek, azonban mivel földi boldogságuk' főbb részét fi örökös' nyeretésében helyezik, ki haláluk után fenntartsa a' családi nevet és sirhalimuknál áldozzék, ha nejeiktől fimaragzataik nincsenek, törvény' engedelmével többeket is vehetnek, de ez esetben is csak az első él női joggal, a' többiek nem egyebek mint rabnók. Ha pedig nejeiktől fimaradékuk van, ekkor csak ennek engedelmével vehetnek több nőket, mi igen ritkán 's csak a' vagyonosbagnál szokott megtörténni. Az illy rabnóktól született fimaradékok éppen úgy örökösödnek, mint a' törvényes nőktől származottak. A' házasságot a' szülék által választandó biztosok vagy ügyvivők általi értekezés és alkudozás előzi meg, 's megtörténnén az egyezés, a' csil-

lagász jóslók a' házasság' napját meghatározzák, legszerencsésebbnek a' tavaszi napot tartják. Lakadalom' estvéjén a' vőlegény, ki addig mátkáját nem is látta, díszszekérrszámos lovas, lámpás és hangász férfiak' kíséretében a' menyasszony' házána neje' átvételére megjelenik, azt befátyolozva átveszi és szekereben haza viszi. Itt a' menyasszonyt szekérből kiszálltakor asszonyok fogadják, füstölés 's más szertartások után a' vőlegény' házába viszik, hol vendégséghez ülnek, mellynek végzetével a' násznép közül egy olly anya, kinek legtöbb gyermekei vannak, előállván az új párt megáldja 's ezzel a' vendégek elítávoznak. Egy hónapig hol az új párnál hol ezek' szülei-nél folyvást tartanak a' multságok és lakomák, 's ezzel a' lakadalmi innepélynek vége van. A' házassági szövetség halál vagy elválás által szünhetik meg; a' válás' okai következők: a' magtalanlás, házasságtörés, a' férj' szülei iránti engedetlenség, fecsegés, orzás, rossz character, állandó 's orvosolhatatlan fogyatkozások. Khinában a' gyász szín a' fehér, midőn valaki meghal, ezt az egész család' minden tagjainak hírül adják, a' ház' ajtóit fehér szövettel bévonják, az elhunyt' maradéki fehér vastag posztóba öltözködnek, fejöket fehér lepellel borítják 's hajjokat és szakállokat a' gyász' ideje alatt, melly atya' vagy anya' haláláért három évig, rokonok' elvesztéséért pedig kevesebb ideig tart, meg nem beretválják. A' halott' fehér gyolcs vagy selyem lepedőbe takartatik, és a' nagyobb fiu, rokonitól vezetettve, porcellán edénnyel; mellynek fenekére két darab rézpénz vettetik, a' közelebbi kúthoz vagy forráshoz járul, és ebből edényét megmeritvén, a' halott' arcát és testét ezen vízzel megmossák, éltében viselt köntösébe felöltöztetik, kívül és belől fényesre simított 's fenekét oltatlan mézszel beöntött koporsóba helyezik; és a' koporsót olly szorosán, hogy legkisebb lég is bé ne férhessen, bészárják. A' koporsóra kívül egy táblát függesztenek, melly-

re az elhunytak neve, czimje 'sa' t. feliratik. Miután a' koporsó huszanegy napig így állott és az alatt a' csillagász jósló a' sirboltak alkalmas helyet jelelvén ki, az megkésztetett, a' holttest szomorú muzsika mellett minden családtagok' gyász kíséretében kivitetik és a' sirnál a' szokott áldozatok, t. i. pénz és köntösdarabok' elégetése után a' sirba, melly minden földi dolgok' végét ábrázolólag a' görög legvégső betű alakú, elhelyeztetik. Temetés után a' koporsóra függesztett tábla hasonló innepélyes gyászmenet' kíséretében haza vitetvén, az ősi terembe, vagy' szegényebbeknél a' lakszobába felfüggesztetik, és az előtt évenként kétszer, tavasszal és ősszel jó illatu füsttel áldoznak az istenségnek.

(Vége közelebről.)

N. b. Incze Mihály.

Marseille' ostroma.

Dumas Sándortól.

(Vége.)

Gabriela 's Klára szót sem vesztének el e' rettentő beszélgetésből. Midőn a' végszavakat hallák, halálos ijedelem fogá át őket 's hajaik felborzadának. De nem vala veszteni való idejük, azon szeglethez csúsztak, hol a' kis lajtorja volt, melly a' fedezetnél csapó ajtóhoz vezet, felmásztak 's az ajtót felemelvén a' fennlevő szabad helyre vonultak, a' lajtorját magok után vonák 's a' csapó ajtót lassan betevődni engedék. A' sima fedél kis emelkedettségtől volt körülvéve, déli oldalát kivéve, hol a' cserepek az esővíz' könnyebb lefuthatása végett lankáson álltak. A' két hölgy egy szögletbe vonula.

Kevés pillanatok múlva a' lábaik alatti hangos beszéd elárulá, hogy a' csapat azon ürességbe jött, hol a' lajtorja állni szokott 's hogy sorsuk e' pillanatban elhatározva leend.

A' két hölgy szó nélkül is érté egymást, ajkaik bácsucsókra érintkezének, egymást átölelve, szemeiket égre függesztve a' fedélzet' előálló 's lábaik alatt elválni kezdő cserepzetéhez nyomulának, majd szemeiket a' csapó ajtóra meresztve azt minden perczen felemeltetni látni gondolák 's azon esetben a' fedélről az ajtó előtti kőgrádicsokra béugrani akartak.

E' halálos agály soká tartá, a' cserepek recscsentek nyomaik alatt 's nem egyszer úgy tetszék a' szorongattaknak, mintha egy láthatlan kéz őket a' mélységbe letaszitná. Így mozdulatlanul sirjok felett lebegve egy megrohanással bévett város' romain tanálató szobrokhoz, a' tartózkodó szemérmét 's kétségbe esést ábrázolókhöz hasonlítaniak. - - -

A' hang' zaja azonban belől lassanként szünni és távolodni kezdett, nehez léptek rázkodtaták ismét a' lépcsőket, a' reménynek egy sugára szökelt a' két hölgy' szívébe 's szemeik kimondhatlan hálával ég felé emelkedének; ekkor Gabriela a' csapó ajtót elővigyázattal felemelé 's tisztán hallá a' csoport' panaszait és sopánkodásit. Nem soká az ajtó ismét bététetett 's egy lassu hang lön hallható, melly növekvő kétségbe eséssel a' hölgyeket szólítá.

Victor' hangja volt.

A' csapó ajtó újból felnyilt, a' lajtorja ismét leböcsáttatott; Victor örömkialtását nem tudá feltartóztatni 's a' lajtorjára lépett.

„Még itt vagyunk Victor,“ szóla Gabriela.

„Úgy jöjtek hamar-hamar,“ felelé Victor, egy perczzel később 's veszve vagyunk.

A' hölgyek bámulatos ügyességgel szállának le a' lajtorján, de midőn a' pitvarba jövének, hallák, hogy a' véleményük szerint már messzire lenni kellett harcosok az előlépcsőken beszélgetének. Victor a' két hölgyet a' háló halom alá borítá 's ő is oda rejtézik, a' történetekre figyelemmel hallgatva.

„No's kapitány,“ szóla egy lándzsás legény, „a' házkutatás hasztalan volt?“

„Fájdalom igen,” válaszolta Geronimo.

„De hát megkeresték-e mindenütt?”

„Minden szegletet átkutatánk; hát te se látál semmit?”

„Teljeséggel nem.”

— „Úgy jőj le.”

„Köszönet a' felváltásért,” szóla Főrster a' lépcső emelvényről leugorva, „hamis egy őrhelyem volt.”

„Hogyan?”

„Ha kapitány úrék ismét a' fedezeten körül sétálnának, legalább őrhelyemet ne tegyék az eresz alá.”

— „Miért?”

„Mivel igen egészségtelen a' cserépeső védernyő' nélkülözeteiben.”

— „Tán egy téglá fejedre hullott?”

„Egy? tiz mondom Önnek, de nem mozdulék őrhelyemről; ha az egész fedél lejött volna, még se' tágítottam volna onnan.”

— „Barátok,” kiálta Geronimo, „ők a' fedélzeten vannak; lándzsás legény ha igazat mondál, tiz arany tiéd.”

„A' fedélre, a' fedélre!” kiáltá az egész csapat.

— „Ti tudjátok az utat pajtások,” szóla Geronimo, „ki engem szeret, kövessen. Ti is lándzsás legények jöjtek, hiszen ti jó kopók vagytok.”

A' csapat telve új reménytől a' házba lépett 's a' lépcsőzeten felsietett. Hallható volt rendre távozások.

„Most,” szóla Vivaux Victor, „egy perc sem vesztendő; lélekjelenlét 's bátorság . . . 's így mentve vagyunk.”

E' perczben a' hálók megül előlépett, a' két hölgy' kezét megragadá 's velök a' házból kisietett. Az egész csapat a' fedezeten volt.

„Kapitány, kapitány!” kiálta Főrster, „itt futnak ők! megállj, megállj!”

Egy hangos, rettentő kiáltás, egy testéből

erőszakosan kiszakadó léleknek halálkiáltása reszketetté meg a' léget 's követé a' fentebbi szavakat.

A' három szaladó állva maradt, mint varázs által lelánczolt. Ők valamit esni látának 's hallák, milly tompán hullott alá a' kövezetre.

„Ez a' kapitány,” szóla Vivaux borzadálytól remegő hangon, közel kelle a' párkányra lépnie 's lerogyott.

„Kapitány, kapitány!” kiáltá több hang, de semmi válasz, egyetlen panaszhang sem.

„Ő halva van” szóla Vivaux; „isten legyen kegyelmes lelkének; de már gondoljunk szabadulásunkra.”

E' szavaknál a' két hölgyet megfogván, velök a' tenger felé sietett.

A' parton csónak állt 's bár ismét komor idő lön, de a' tenger csendesebb.

„E' csónakban merészlünk a' tengerre kilépni,” mondá Victor, „az ég nem mente meg olly csudaképpen bennünket, hogy a' vég pillanatban elhagyjon.”

„Kegyed-e Victor úr?” kérdé egy szózat a' csónakban, mi alatt benne egy alak mozga.

„Mi szabadítva vagyunk,” szóla Victor, ez Bousquier a' halász.”

„S a' tenger?” kérdé Gabriela.

„Egészen csendes” válaszolt a' halász 's a' szél éppen erős csónakunkat úzni, a' nélkül hogy evezőinkkel lármát okozni kénytelenek legyünk. Lépjetek bé! lépjetek bé!”

„Lépjetek bé hölgyeim!” tevé hozzá Victor. Mind ketten a' csónakba ugrának 's Victor az evezőt ragadá.

„Semmi evezőt,” kiáltá Bousquier, „ez zajt okozna. A' vitorla kifeszítve 's az ég legyen velünk. Merre evezzünk Victor úr!”

„Egyenesen a' kikötő lánczhoz, Szent János' tornyának!”

„Igen jól,” válaszolta Bousquier, „maradjon a' kormánylapátnál. Ha ezt mondom: kor-

mány part, úgy nyomja balra, ha pedig azt: tatbal, akkor jobbra. Érti-e?”

„Tökéletesen.”

„Tehát előre.”

A' csónak, mintha ura' engedélyére várt volna, szeliden haladt a' vizen. A' halász igazat szólt, a' szél kedvező, 's a' homályban nem látható habsötétes vitorla nem soká feldagadt. Fél óra mulva eléré a' csónak a' kikötő lánczozatot 's Victor az ágyutelep' őrhelyénél ismerteté meg magát. Ünnepeles csend nyugvék az ostromlott város felett, csak a' sánczokon levő és sátrók előtti órek nyugtaták a' két serget, hogy az előbbi nap' törekvései után kipihenjenek, a' jövő harcra magoknak erőt gyűjtendők. A' harmincz eggedik nap Marseillere nézve a' halálos agály' napja volt, mert Sz. Pál' tornyától az aixi kapunáli csatornáig a' vár-bástyáin erőszakos rés nyilott. A' Connetable a' végső's legfélelmesb ostromot készíté. Marseille csak csuda által mentetheték meg. A' védők a' hosszas ellentállás által kifárasztvák. Ekkor az egybeomló 's égő várfalak közül a' város' védelmére egy új sereg jelent meg: a' hölgyek' sergē. Laval Gabriela vezérlé ez új amazonokat 's unoka öcscse Klára vivé a' város' zászlóját. E' szemlénél a' bős védők visszanyerék erejüket 's egy diadalkiáltást, a' spanyolokat, 's a' lándzsás legényeket megrezkettetót zengének. Midőn az ostrom kezdődék, a' Connetable az egész várost a' résen találá, ifjak, nők, aggok alkotta élőfal védé a' bástyák' romait 's Marseille diadalmosan kiálta ellenének, mint isten a' tengernek: „eddig 's nem tovább!”

Néhány napok mulva azon phöniciiai lakban, hol ama' rettentő éji jelenet történt, tartaték fenn Vivaux Victor' 's Laval Klára' násza. Bousquier a' halász egyéb jutalmat nem kívánt

a' nászra vendégül hivatásnál. Beauregard úr maga részéről e' régi lak' egyetlen követ sem érintni 's azt magas fedélzetével 's pitvarával együtt épen maradékaira hagyni ígérkezék, hogy az a' tenger' nádja között érintetlenül állva maradjon.

Igy áll ez ma is Marseillenél 's látható a' hely, hol a' cserépzet Geronimo kapitány' lábai alatt annyira engedett, hogy neki lerogy-nia kellett.

B. Emilia.

Fűzérke

néhány eredeti 's kölcsönzött észvirágból.

(Folytatás.)

52.

Tévely, hiba, jogtalanság.

Tévely, hiba, jogtalanság, ha még olly parányi-s jelentésteleennek tetszenék is, legébbrebb figyelmünkre méltó, mert tévely, hiba még soha meddőn nem maradt, annak élebb-utóbb szülnie kell, 's már az első tavaszon legmélyebb 's terjedtebb gyökerű növény természetét veendi fel. Minden irtás, égetés mellett is nehezen 's nem ritkán legszebb vetemény; vagy gabona földünk feldúlásával sikerül egészen kiirthatni. Oh ne engedjük tehát kedves nemzetem! születni se engedjük ez ártalmas növényeket, mert úgy nem fognak azok szaporítani.

53.

E m b e r.

Ember, ki saját jeles tettei által teszi magát azzá, tízezerrel fölér, kik csak őselődek' nyomán lettek emberek. Elismert igazság, 's még is van-e ország, hol ez utósók többet ne nyomnának tónusadó úgynevezett „nagyi világ' mérlegben?”

Hávor.